
DICHTERBIJ

Een wereldse reis in zijn hoofd

Gerard Lohuis

Rilio weet wat hij wil. Hij is vanuit Curaçao naar Nederland gekomen omdat het thuis voor hem "te klein was geworden". Zijn toekomst zou elders in de wereld te vinden zijn en om te beginnen wilde hij het in Nederland gaan proberen. Op Curaçao viel hij buiten de boot en zijn familie wist eigenlijk geen raad met hem. "Het was net alsof hij altijd in een soort fantasiewereld leefde", vertelde zijn moeder me later. "Dat had hij al op school. Altijd voor zich uit zitten te staren en nooit met zijn gedachten bij de les". Het zou zijn school niet afmaken en vertrok zonder diploma op zijn negentiende naar Nederland. Plannen genoeg. Ideeën ook. Als het aan hem lag, was het een kwestie van tijd voordat zijn droombaan realiteit zou worden.

Hij is nu twee jaar in Nederland en is zojuist voor de tweede keer opgenomen in het psychiatrisch ziekenhuis. "Waarom kun je mij niet helpen om een goede baan als directeur te vinden". Rilio kijkt me indringend aan en verwijt me bijna dat ik, net als alle Nederlanders, niets doe om er voor te zorgen dat hij hier eindelijk kan doen waar hij voor gekomen is, namelijk veel geld verdienen zodat hij een beetje geld kan overmaken naar zijn moeder op de Antillen. Na zijn komst in Nederland is hij opgevangen door een neef, maar hield het bij hem niet lang vol. Stemmen in zijn hoofd vertelden hem dat hij zijn eigen weg moest volgen en het gebruik van drugs zorgde er voor dat hij na zes maanden opgenomen werd. Hij was helemaal in de war maar zag dat zelf niet zo. Hij had het idee dat men in Nederland jaloers op hem was en dat hij daardoor geen kans kreeg zijn plannen te verwezenlijken. Net als een oom zou hij een bedrijf opzetten waarmee hij de hele wereld over zou kunnen. Zijn oom was inderdaad een succesvol zakenman die hem bij vertrek uit Curaçao op het hart drukte om zijn eigen droom te volgen. Zoals hij er zelf in geslaagd was een zakenimperium over de wereld op te bouwen in horecabenedigheden, zo moest Rilio zijn levende fantasie gebruiken om via Nederland de wereld te gaan veroveren. Diploma's zeiden niets, als je iets wilde, moest je er voor gaan. Met een koffer vol idealen, gesteund door de woorden van zijn oom en een heleboel ideeën, was Rilio vertrokken. De wijde wereld in.

Hij kijkt me aan en wil weten wat ik er aan ga doen zodat hij spoedig het ziekenhuis kan verlaten. Ik vraag hem wat hij er van vindt dat men hem gedwongen heeft opgenomen. Vol enthousiasme vertelt hij dat het niet erg is en dat alles z'n reden heeft. Het wordt me duidelijk dat Rilio compleet in zijn eigen wereld leeft. Een wereld waarin alles mogelijk is. Ik moet even denken aan mijn eigen jeugd waarin ik ook allerlei dromen en fantasieën had over de wereld en wat ik daarin zou gaan doen. Iedereen mocht er iets van vinden, maar stiekem dacht ik er het mijne van. De realiteit hielp me later om met beide benen op de grond te blijven staan. Rilio zweeft nog en is vanaf de aarde op dit moment moeilijk te bereiken. De aardse realiteit is ook niet altijd prettig en dan is zweven voor een tijdje misschien wel een optie. In mijn vak spreken we van een psychiatrische ziekte, maar Rilio noemt het een droom waarin hij de wereld gaat veroveren.

De jacht is mooier dan de vangst

Paul heeft er een handje van. Zeker na 5 uur 's middags wanneer alle huisdokters de dagelijkse activiteiten beëindigd hebben en niet meer bereikbaar zijn. Alsof hij erop zit te wachten. Een recept scoren bij de waarnemende huisarts. Zijn dagelijkse leven verloopt nogal jachtig, alsof de duivel hem op de hielen zit. Gezien zijn levensstijl is dat begrijpelijk maar voor een buitenstaander die geen weet heeft van de drift om voortdurend te moeten scoren, is zijn leven onnavolgbaar. Steeds op zoek naar een kick, bevrediging zoekend in de drugs. "Ik snap niet waarom jij niet gebruikt", probeerde hij eens, als uitleg om duidelijk te maken dat het gewone volk de kans voorbij laat gaan om van het volle leven te genieten. "Herman Brood, die geniet er ook van en kijk eens hoe creatief hij is. Hij schildert, schrijft, maakt muziek, is vader van een dochter, allemaal zaken waar een gemiddelde burger over droomt. En Simon Vinkenoog was ook een stevige gebruiker en Jules Deelder is niet voor niets de nachtburgemeester van Rotterdam geworden".

Een herkenbaar verhaal dat iedere verslaafde zou kunnen vertellen. Het genot van het gebruik wordt geïdealiseerd. Het feit dat het ook nog wel eens schadelijk kan zijn, laat hij buiten beschouwing. Dat doen we allemaal wanneer we zaken goed praten van onszelf waarvan we weten dat het niet gezond is. "Er moet toch iets zijn dat je plaagt", zei een cliënte onlangs waarmee ze bedoelde dat ik niet moest zeuren over haar eetgedrag. "het zit nu eenmaal in de familie waarbij een chocolaatje onmiddellijk aanzet tot dik worden". Of een man die me vertelde dat hij altijd te hard reed en dat hij daar niets aan kan doen want zijn vader was nu eenmaal autocoureur geweest. Zo kunnen de mensen de meest kromme zaken recht praten, om er voor zichzelf mee weg te komen. Blijkbaar houden meerdere mensen er 'spannende zaken' op na om zichzelf een beetje genot te bezorgen. Paul is daar een schoolvoorbeeld van. Een jongen met een scherpe blik, goed verstand en twee gouden voeten waarmee hij menig doelpunt scoort, aldus de opmerking van zijn leraar onder het rapport in klas 2 van de MAVO, waar hij jaren geleden op school zat. Paul is altijd bezig met iets uitdagends, vertelde zijn moeder me eens tijdens een gezinsgesprek. Paul moest en zou op zijn 15e jaar in nauwe grotten onder de grond kruipen, trainde 6 dagen per week toen hij nog voetbalde en nooit was iets genoeg. Noem het op, of Paul heeft het gedaan. Parachutespringen? Na drie sprongen was dat al saai en wanneer je met hem naar de kermis gaat, is hij de eerste die een attractie induikt waar sommigen al misselijk van worden wanneer ze er naar kijken.

Paul is inmiddels 38 jaar en schuift regelmatig bij me aan tafel wanneer ik binnen de maatschappelijke opvang met mijn spreekuur bezig ben. Ik ben onderdeel van zijn 'thrill-seeking-gedrag'. De hulpverlener als uitdaging om te zien hoe ver hij die om de tuin kan leiden. Het begint meestal onschuldig, met een blik waaruit moet blijken dat hij het fijn vindt om me te zien waarbij ik meteen op mijn hoede ben. Een prettige spanning maakt zich van ons meester. Hij is op jacht om te scoren, hetgeen meestal betekent dat hij medicijnen wil. Het verschil tussen drugs en medicijnen bestaat in zijn wereld niet en is niet meer dan het verschil tussen wat wettelijk wel en niet mag. Ik ben van de drugs die mogen en hij wil ze. Soms ga ik overstag wanneer hij er echt beroerd aan toe is. Dat is niet vaker dan twee keer per jaar, en de andere tweehonderd keer dat hij vraagt, krijgt hij niets. Voor hem is die twee keer genoeg om het een jaar lang vol te houden. De jacht is soms mooier dan de vangst.

Hij schuift aan en het is me duidelijk dat hij op de een of andere manier iets heeft uitgespookt dat hij met me moet delen. "Weet je nog dat je me gisteren geen medicijnen wilde geven? Nou ik heb zelf iets geregeld.

Ik ben gisteren om kwart over vijf van een bushokje gesprongen en heb net gedaan alsof ik me ernstig had verwond. Via een omstander en een ambulance heb ik op de spoedopvang een receptje los kunnen peuteren en ik heb er meteen maar een kopietje van gemaakt zodat ik even vooruit kan". Hij kijkt me vol trots aan en even zie ik weer die jongen op de middelbare school met zijn pientere hersenen en gouden voeten. Dat is gebeven, evenals zijn jacht maar of die mooier is dan de vangst?